

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Росица Симеонова

на дисертационен труд на тема

„СИСТЕМИ И МОДЕЛИ ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА В БЪЛГАРИЯ (1944-1989)“

с автор Александър Христов

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по ПН 3.4. Социални дейности (История на социалната работа)

Данни за автора на дисертационния труд и процедурата

Александър Христов има придобита бакалавърска и магистърска степен в Историческия Факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, съответно през 2005 и 2007 г. В периода 2016-2019 г. е редовен докторант към катедра „Социална работа“ във Факултета по Педагогика на СУ и като такъв води семинарни упражнения по учебната дисциплина “История на социалната работа“ в редовна и задочна форма на обучение.

Представените от докторанта материали за публична защита са в съответствие със ЗРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ, като включва всички необходими документи. Спазени са всички процедурни изисквания от зачисляването в редовна докторантура до етапа на публична защита.

Актуалност, структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е посветен на важна и недостатъчно проучена в нейната цялост научноизследователска тема, както в полето на историографията, така и в контекста на социалната работа, което подчертава нейната значимост и актуалност.

Докторската теза е с общ обем от 184 стр. и е структурирана в увод, теоретична постановка на изследването, три глави, заключение, извори, нормативни актове и документи и литература.

В **увода** (с. 7-25) много добре е обоснована и аргументирана необходимостта от изследването на темата в избрания исторически период, както и обхвата и степента на нейната проученост до момента. Подходящо са формулирани обектът, предметът, задачите, тезата и методологията на дисертационното изследване. В увода са представени и периодизацията на проучвания исторически период, структурата на труда, групи използвани източници, историографски преглед и критичен анализ, основна терминология.

В **частта „Теоретична постановка на изследването“** (с. 25-31) са дефинирани двете основни за дисертационното изследване понятия – системи и модели за социална защита, като са теоретично обосновани и представени основните характеристики на социално-защитната система в социалистическа България, както и отличителните белези на „съветския модел“ в контекста на типологизирането на социално-политическите модели, свързани с гарантирането на благосъстоянието и социалната защита на населението.

В **първа** (с. 31-36) и **втора глава** (с. 37-121) на дисертационното изследване е реализиран обхвaten и задълбочен анализ на две системи за социална защита – социално осигуряване и социално подпомагане – през разглеждания период (1944-1989) и неговите подпериоди (1944-1948, 50-те год. на XX в., 60-те-80-те год. на XX в.), както и непосредствено преди него (30-те и нач. а 40-те год. на XX в.), за да се подчертае трансформацията на социално-осигурителната и защитна системи през периода на социализма в България. Чрез прецизен обзор на релевантните нормативни актове, държавни институции и техните функции и адекватен подбор на научни публикации и извори са очертани основните характеристики на системите за социално осигуряване и за социално подпомагане и свързаните с тях политики, мерки и схеми, насочени към различни групи нуждаещи се лица – обект на социална защита.

В **трета глава** на дисертационния труд (с. 122-167) изследователското внимание се фокусира в дълбочина върху някои форми и модели на социална защита през разглеждания

период и отнасящи се до безработицата, социалната защита на младежите и някои форми на социално изключване и дискриминация. И в тази част анализът е задълбочен, основан на богата изворова база, а изводите са много добре аргументирани.

В **заключението** (с. 168-170) добре са синтезирани основните изводи от цялостния теоретичен анализ на проучваната тема и нейните съставни аспекти, като са обобщени основните характеристики на системите и моделите за социална защита през разглеждания исторически период в България.

Използваната литература включва богат като обхват и типология извори, нормативни актове и документи и научни публикации, релевантни на проучваната тема.

Основни достойнства на дисертационния труд

- Осъществен е обхванен и задълбочен анализ на недостатъчно изследвана в българската специализирана литература научна проблематика. Трудът се отличава с оригиналност на прочитаната изворова база и ясно заявена авторска позиция по проучваните аспекти на темата.
- Формулираните изводи за характеристиките на системите и моделите за социална защита през разглеждания исторически период са много добре аргументирани и балансирани по континуума позитиви – негативи. Ценни са сравнителните препратки към предходни и следващи периоди в развитието на системите за социална защита на населението в България.
- Представената информация за управленската структурата на различните подсистеми за социално подпомагане и социално осигуряване и релевантни статистически данни е много добре систематизирана и онагледена с графики и таблици.
- Научният стил и език на изложението е изключително четивен и аргументиран.
- Обхватът на използваните извори, документи и научни публикации по темата е респектиращ, част от които се анализират за първи път в контекста на проучваната проблематика.

Научните приноси, представени в края на дисертационния труд, са добре формулирани и отразяват реалните постижения на научното изследване.

Научни публикации по темата на дисертационния труд

Александър Христов има 5 публикации по темата на дисертационния труд, включително в индексирани и реферирани издания – една студия, две статии в периодични издания/списание, една статия в сборник и един доклад. Публикациите, както дисертационното изследване, се отличават със задълбоченост на анализа и аргументираност на изводите, базирани на богата изворова база.

Автореферат

Представеният автореферат коректно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Заключение

Представеният дисертационен труд притежава всички необходими характеристики на такъв тип научни разработки и значими достойнства, по-важните от които са: задълбочен и обхванен теоретичен анализ на недостатъчно изследваната проблематика, много добър синтез на очертаните характеристики на проучваните системи и модели за социална защита, ясно заявена авторова позиция и аргументираност на изводите, респектиращ обхват на използваните извори, нормативна база и публикации.

Отбелязаните достойнства на дисертационния труд ми дават основание убедено да **препоръчам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Александър Христов** в професионалното направление 3.4. Социални дейности (История на социалната работа).

София,

1.03.2020

Рецензент:

(доц. д-р Росица Симеонова)